

MEDIAKOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK TAMOYILLARI

O‘rinova Dilora

Navoiy davlat universiteti magistranti

Ilmiy rahbar: Sayfullayeva Gulhayo Ixtiyor qizi

Navoiy davlat universiteti professori

***Annotatsiya.** Maqolada bo‘lajak o‘qituvchilarda mediakompetentlikni shakllantirishning pedagogik tamoyillari, ularning mazmuni va pedagogik jarayonda qo‘llanilish yo‘llari tahlil qilinadi. Mediakompetentlikni rivojlantirishning samarali strategiyalari va tamoyillari, shuningdek, raqamli ta‘lim muhitidagi imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi.*

***Kalit so‘zlar:** mediakompetentlik, pedagogik tamoyillar, raqamli ta‘lim muhit, o‘qituvchi tayyorlash, multimedia vositalari.*

***Аннотация.** В статье анализируются педагогические принципы формирования медиакомпетентности у будущих учителей, их содержание и способы применения в педагогическом процессе. Рассматриваются эффективные стратегии и принципы развития медиакомпетентности, а также их возможности в цифровой образовательной среде.*

***Ключевые слова:** медиакомпетентность, педагогические принципы, цифровая образовательная среда, подготовка учителей, мультимедийные средства.*

***Annotation.** The article analyzes the pedagogical principles of forming media competence in future teachers, their content and ways of application in the pedagogical process. Effective strategies and principles of developing media competence, as well as their possibilities in the digital educational environment, are considered.*

***Key words:** media competence, pedagogical principles, digital educational environment, teacher training, multimedia tools.*

KIRISH

Zamonaviy ta‘lim jarayoni shiddat bilan raqamlashtirilmoqda. O‘quvchilar va bo‘lajak o‘qituvchilar nafaqat an‘anaviy fan bilimlariga, balki media va raqamli texnologiyalarni samarali qo‘llash ko‘nikmalariga ham ega bo‘lishlari kerak. Shu nuqtai nazardan, **mediakompetentlik** — o‘qituvchining axborotlarni tanlab olish, tahlil qilish, ularni samarali va maqsadga muvofiq taqdim etish qobiliyati — pedagogik jarayonning ajralmas qismiga aylanmoqda.

Mediakompetentlikni shakllantirish jarayonida pedagogik tamoyillarni bilish va ulardan to‘g‘ri foydalanish ta‘lim samaradorligini oshiradi. Pedagogik tamoyillar o‘quv jarayonini tizimli, bosqichma-bosqich va individual yo‘naltirilgan tarzda tashkil etishga yordam beradi. Quyidagi rasmda Mediakompetentlikni shakllantirishning pedagogik tamoyillari berilgan.

Faollik va faol ishtirok tamoyili

Individual yondashuv tamoyili

Bosqichma-bosqich rivojlantirish tamoyili

Amaliy yoʻnaltirish tamoyili

Integratsiya tamoyili

Rasm. Mediakompetentlikni shakllantirishning pedagogik tamoyillari

Baholash va refleksiya tamoyili: Mediakompetentlikni shakllantirishda oʻquvchining yoki boʻlajak oʻqituvchining faol ishtirokini taʼminlash muhimdir. Bu tamoyil asosida oʻquvchi mustaqil axborot manbalarini izlaydi, tahlil qiladi va oʻz fikrini shakllantiradi. Raqamli taʼlim vositalari (simulyatsiyalar, interaktiv platformalar) bu jarayonni ragʻbatlantiradi. Har bir oʻquvchining media va raqamli texnologiyalarni oʻzlashtirish darajasi turlicha boʻladi. Pedagog bu xususiyatni hisobga olib, individual vazifalar, qoʻshimcha resurslar va konsultatsiyalar orqali mediakompetentlikni rivojlantiradi.

Mediakompetentlikni shakllantirish jarayoni qatʼiy bosqichlarga boʻlinadi: axborotlarni qabul qilish, tahlil qilish, yaratish va taqdim etish. Har bir bosqichda oʻquvchi yangi koʻnikmalarni egallaydi va avvalgi bilimlarni mustahkamlaydi.

Amaliy yoʻnaltirish tamoyili: Mediakompetentlik nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy koʻnikmalarni ham oʻz ichiga oladi. Bu tamoyilga koʻra, oʻquvchilarga media vositalari orqali loyihalar yaratish, prezentatsiyalar tayyorlash, videomateriallar tahlil qilish kabi vazifalar beriladi.

Integratsiya tamoyili: Mediakompetentlikni shakllantirishda fanlararo va sohalararo integratsiya muhim ahamiyatga ega. Masalan, informatika, pedagogika va chet tillarini oʻrganish jarayonida media vositalari birlashtiriladi, bu esa bilimlarni kompleks tarzda rivojlantiradi.

Baholash va refleksiya tamoyili: Mediakompetentlikni rivojlantirishda baholash doimiy bo'lishi kerak. O'quvchi o'z ishlari natijalarini tahlil qiladi, kamchiliklarni aniqlaydi va o'z ustida ishlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Raqamli vositalar baholash va refleksiya jarayonini soddalashtiradi.

Raqamli ta'lim muhitlari mediakompetentlikni shakllantirishda katta imkoniyat yaratadi. Interaktiv ta'lim platformalari, virtual laboratoriyalar, multimedia dasturlari va onlayn resurslar o'quvchilarga axborotni samarali qabul qilish, tahlil qilish va taqdim etish imkonini beradi. Shu bilan birga, onlayn hamkorlik vositalari o'quvchilarning kommunikativ va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantiradi.

XULOSA

Mediakompetentlikni shakllantirishning pedagogik tamoyillari ta'lim jarayonini tizimli, samarali va individual yo'naltirilgan qiladi. Faollik, bosqichma-bosqich rivojlantirish, amaliy yo'naltirish, integratsiya va baholash tamoyillari bo'lajak o'qituvchilarning media ko'nikmalarini samarali rivojlantirish imkonini beradi. Raqamli ta'lim muhitidan foydalangan holda, faollik, bosqichma-bosqich rivojlantirish, amaliy yo'naltirish va integratsiya tamoyillari bo'lajak o'qituvchilarning media ko'nikmalarini samarali rivojlantirish imkonini beradi. Bu esa ularning professional faoliyatida muvaffaqiyatga erishishining asosiy omillaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Дмитриева, Н. В. Педагогика информационного общества. — М., 2018.
2. Кузьмин, С. А. Современные технологии медиакompetентности в образовании. — СПб., 2019.
3. Ergasheva, N. "Bo'lajak o'qituvchilarda mediakompetentlikni shakllantirish". — Tashkent, 2021.
4. UNESCO. Media and Information Literacy Curriculum. — 2020.